

Tomasz Miłułka
radca prawny i partner w Kancelarii
Prawnej Chalas i Wspólnicy

Michał Warchoń
aplikant adwokacki w Kancelarii
Prawnej Chalas i Wspólnicy

Restrukturyzacja – nowe możliwości dla zadłużonych przedsiębiorstw

Z postępowaniem restrukturyzacyjnym zetknąć się może każdy. W najlepszym wypadku po stronie wierzyciela przedsiębiorcy, który popadł w tarapaty finansowe.

Biorąc pod uwagę rewolucyjny charakter obowiązujących od początku tego roku zmian wprowadzonych w życie ustawą z 15 maja 2016 r. – Prawo restrukturyzacyjne (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1574) oraz potencjalne znaczenie nowego prawa restrukturyzacyjnego dla każdego z uczestników rynku, warto się zapoznać z najważniejszymi założeniami nowego „prawa oddłużeniowego”.

Problemy z wypłacalnością mogą dotknąć zarówno przedsiębiorców prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, jak i podmiotów większych, działających w formie spółek prawa handlowego. Niezależnie od obranego modelu działania na rynku w celu utrzymania prowadzonego biznesu z reguły konieczne stają się dokonanie szeroko rozumianych zmian w strukturze gospodarczej przedsiębiorstwa. Służyć ma to m.in. redukcji zatrudnienia lub kosztów, zwiększeniu wydajności i funkcjonalności, słowem – utrzymaniu konkurencyjnego i zarazem zyskowego charakteru prowadzonej działalności gospodarczej.

NIE NA WŁASNĄ RĘKĘ

Działania restrukturyzacyjne podejmowane na własną rękę, nawet te najbardziej trafne, nie zawsze jednak są w stanie zagwarantować zadłużonemu przedsiębiorcy osiągnięcie podstawowych celów, jakimi są zaspokojenie wierzycieli i jednocześnie kontynuowanie bieżącej działalności z nastawieniem na jej zyskowość. O ile bowiem zarządca przedsiębiorstwa w toku normalnych działań ma realny wpływ na czynności podejmowane dla ratowania prowadzonego biznesu, o tyle nie zawsze jest w stanie przewidzieć zachowania swoich wierzycieli, którzy dysponują przecież szerokim wachlarzem środków prawnych umożliwiających uzyskanie zaspokojenia zgromadzonych wierzytelności.

Wbrew częstemu przekonaniu przedsiębiorca w sytuacji kryzysu nie jest jednak zdany wyłącznie na siebie. Jeżeli dłużnik jest przedsiębiorcą z od-

powiednim potencjałem, spłatenie wierzycieli wcale nie musi się odbywać poprzez likwidację jego majątku, co niestety dominowało na gruncie poprzedniego stanu prawnego, kończąc w ten sposób istnienie wielu przedsiębiorstw, które dzięki właściwemu wsparciu państwa (działającego poprzez przepisy prawa) były w stanie kontynuować działalność, a jednocześnie zaspokoić wierzycieli w większym stopniu, niż nastąpiło to w toku postępowania upadłościowego.

NOWE FORMY PRAWNE

Od 1 stycznia 2016 r. prawo upadłościowe zostało wyodrębnione z prawa restrukturyzacyjnego, a dawniej obowiązujące postępowanie naprawcze (rzadko stosowane i w praktyce nieskuteczne) zyskało zupełnie nową formę i autonomiczny charakter priorytetowy względem upadłości. Ustawodawca akcentuje obecnie, że istotą postępowania restrukturyzacyjnego jest jego sprawne przeprowadzenie oraz uniknięcie ogłoszenia upadłości. Obecnie w razie złożenia wobec tego samego przedsiębiorcy wniosku o ogłoszenie upadłości (np. przez największego wierzyciela) i wniosku restrukturyzacyjnego (przez zadłużonego przedsiębiorcę, który dostrzeżę szansę na utrzymanie biznesu) prymat przyznaje się wnioskowi restrukturyzacyjnemu, o ile zostanie rozpoznany pozytywnie – i to nawet wtedy, gdy równocześnie istnieją przesłanki do ogłoszenia upadłości. Dodatkowo otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego oznacza, że aż do czasu jego zakończenia nie będzie można ogłosić upadłości wobec zadłużonego przedsiębiorcy. Umożliwia to restrukturyzowanemu podmiotowi świadome, niezakłócone zaplanowanie i przeprowadzenie reform niezbędnych dla poprawy kondycji finansowej przedsiębiorstwa.

Ponadto na mocy nowych przepisów restrukturyzacyjnych przedsiębiorca w kryzysie został wyposażony w odpowiednie instrumenty do sprawnej zmiany struktury majątku, redukcji zatrudnienia, modyfikacji/odstąpienia od umów z kontrahentami. Dłużnik restrukturyzowany zyskał również

parasol ochronny przed postępowaniami egzekucyjnymi, które mogłyby zaprzepaścić starania i wysiłek podjęte w celu sprostania przejściowym problemom finansowym przedsiębiorcy.

Postępowanie restrukturyzacyjne jest więc skierowane do wszystkich przedsiębiorców, którzy znajdują się w stanie niewypłacalności lub mogą być zagrożeni taką sytuacją w najbliższym czasie. Przez „stan niewypłacalności” należy rozumieć sytuację, w której dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych.

Znowelizowana definicja wprowadza dwie odrębne przesłanki uznania danego podmiotu za niewypłacalnego, które są skierowane do różnych odbiorców. Dłużnika uznaje się za niewypłacalnego (niezależnie od formy prowadzonej działalności), jeżeli utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych i stan ten utrzymuje się dłużej niż trzy miesiące. Jeżeli natomiast dłużnik prowadzi działalność gospodarczą jako osoba prawna (lub tzw. ułomna osoba prawna), to uznaje się go za niewypłacalnego także wtedy, gdy jego zobowiązania pieniężne przekraczają wartość jego aktywów, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający 24 miesiące.

W odróżnieniu od procedury upadłościowej postępowanie restrukturyzacyjne wszczyna się na wniosek złożony przez zadłużonego przedsiębiorcę (wyjątek stanowi jedynie postępowanie sanacyjne), co potwierdza, że działania restrukturyzacyjne mają sens wtedy, kiedy ich podjęcia rzeczywiście chce wykonawca, czyli dłużnik. Istotą postępowania restrukturyzacyjnego jest bowiem zawarcie układu, czyli porozumienia pomiędzy dłużnikiem a jego wierzycielami zarówno co do wysokości, jak i harmonogramu spłaty zobowiązań objętych układem.

NOWY CHARAKTER POSTĘPOWANIA

Wśród uczestników postępowania restrukturyzacyjnego, oprócz zadłużonego przedsiębiorcy, wymienić należy także wierzycieli dłużnika, którzy mogą aktywnie brać udział w procesie oddłużania przedsiębiorcy. Dodatkowo w prowadzeniu restrukturyzacji udział bierze także nadzorca układu, nadzorca sądowy albo zarządca (w zależności od rodzaju wybranego postępowania), działający pod nadzorem sądu.

Zupełnie nowy charakter obecnego postępowania restrukturyzacyjnego najlepiej obrazuje powołanie nieznanych dotąd modeli restrukturyzacji, umożliwiających optymalne dopasowanie sposobu ratowania danego dłużnika, w zależności od czynników takich jak skala wierzytelności w stosunku do możliwości finansowych danego przedsiębiorcy, liczba wierzycieli oraz wierzytelności spornych, rozkład zobowiązań na poszczególnych wierzycieli itd. Znowelizowane prawo restrukturyzacyjne przewiduje bowiem aż cztery główne rodzaje restrukturyzacji, czyli: postępowanie o zatwierdzeniu układu, przyspieszone postępowanie układowe, postępowanie układowe oraz postępowanie sanacyjne.

Dokonując krótkiej charakterystyki każdego z nich, należy w pierwszej kolejności stwierdzić, że zostały one wymienione gradacyjnie: w kolejności od najmniej sformalizowanego i inwazyjnego. Wybór któregośkolwiek powinien być ściśle związany ze stopniem zaawansowania problemów finansowych dłużnika.

Do kogo jednak skierowane jest postępowanie o zatwierdzenie układu? Otóż do przedsiębiorców, którzy wprawdzie nie są jeszcze wypłacalni, ale można przypuszczać, że odzyskają wypłacalność w niedługiej perspektywie czasowej. Procedurę tę cechuje największa samodzielność w działaniu dłużnika, który we własnym zakresie dogaduje się ze swoimi wierzycielami (tzw. procedura zbierania głosów). Przeznaczona jest zatem głównie dla przedsiębiorstw, które mają stosunkowo niewielką liczbę wierzycieli oraz pozostają z nimi w poprawnych relacjach gospodarczych. Złożenie do sądu wniosku o zatwierdzenie układu jest możliwe po uzbieraniu większości głosów wymaganych do przyjęcia układu. Istotną zaletą tego wariantu jest bardzo krótki (w założeniu) czas trwania wynoszący dwa tygodnie. Za weryfikację propozycji układowych odpowiada nadzorca układu wybrany przez dłużnika z listy doradców restrukturyzacyjnych.

KOSZTY RESTRUKTURYZACJI PONOSI DŁUŻNIK, KTÓRY PRZYSTĘPUJĄC DO NAPRAWY SWOJEGO PRZEDSIĘBIORSTWA, POWINIEN UPRIEDNIO ZABEZPIECZYĆ ODPOWIEDNIE ŚRODKI NA POKRYCIE WYDATKÓW ZWIĄZANYCH Z PODJĘCIEM POSTĘPOWANIA RESTRUKTURYZACYJNEGO

Nieco inny sposób zawarcia układu przewiduje przyspieszone postępowanie układowe. W tym wypadku to sąd zwołuje zgromadzenie wierzycieli, na którym dochodzi do głosowania nad układem. Czas zastosowania tego modelu przewidziany został na okres wynoszący ok. dwóch miesięcy.

Postępowanie układowe stanowi nieco bardziej sformalizowaną wersję przyspieszonego postępowania układowego. Inna jest także grupa adresatów tej procedury – to przedsiębiorcy już niewypłacalni lub znajdujący się na skrajnie wypłacalności.

Przedsiębiorcom znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji, o ile istnieje możliwość jej poprawy przy odpowiedniej pomocy, dedykowane jest z kolei postępowanie sanacyjne. Ma ono na celu głęboką restrukturyzację majątku dłużnika i jednocześnie zapewnienie mu daleko idącej ochrony przed wierzycielami oraz możliwość w miarę spokojnego kumulowania środków finansowych potrzebnych do zawarcia układu w przyszłości. Z drugiej strony zasadą w modelu sanacyjnym jest odebranie zarządu nad majątkiem dotychczasowemu zarządcy i powierzenie go tzw. zarządcy masy sanacyjnej. Możliwe jest jednak odstąpienie od tej reguły, jeżeli odebranie zarządu uniemożliwiłoby skuteczne przeprowadzenie postępowania.

Oprócz powyższych modeli restrukturyzacji w wersji podstawowej nieznanym dotychczas rozwiązaniem jest możliwość restrukturyzacji częściowej, skierowanej m.in. do podmiotów, które wprawdzie są w stanie spłacać terminowo wierzycieli drobniejszych, ale jednocześnie zalegają głównemu wierzycielowi.

PARASOL OCHRONNY

Bardzo ważny jest fakt, że postępowanie restrukturyzacyjne (bez względu na stosowany model) ostatecznie zapewnia dłużnikowi ochronę przed prowadzeniem wobec niego postępowań egzekucyjnych. Różnicę pomiędzy poszczególnymi postępowaniami stanowi jedynie chwila objęcia restrukturyzowanego podmiotu ochroną przed egzekucją. Momentem tym jest otwarcie danego postępowania. Wówczas trwające postępowania egzekucyjne ulegają z mocy prawa zawieszeniu. Niemożliwe jest również otwarcie nowego postępowania egzekucyjnego skierowanego do restrukturyzowanego majątku. Takie rozwiązanie pozwala dłużnikowi na odpowiednio przygotowanie się do zawarcia i wykonania układu. Dodatkowo ograniczono prawa wierzycieli rzeczowych (np. hipotecznych), którzy mogą skierować egzekucję jedynie do przedmiotu dłużnika, na którym ustanowiono zabezpieczenie.

Koszty restrukturyzacji ponosi dłużnik, który przystępując do naprawy swojego przedsiębiorstwa, powinien uprzednio zabezpieczyć odpowiednie środki na pokrycie wydatków związanych z podjęciem postępowania restrukturyzacyjnego.

Warto dodać, że w roku 2018 ma zostać uruchomiony specjalny rejestr elektroniczny dotyczący m.in. postępowań restrukturyzacyjnych, co powinno poprawić dostępność informacji z zakresu toczących się postępowań naprawczych. ■